

Az elsők...

Balatoni Farkas János

Az idén 160 éve annak, hogy Jász-Árokszállás város a határától 14 mrd-re (1 mrd= 7,402 km) lévő Kerekegyháza pusztai birtokán községet hozott létre kezdetben Pusztá-Kerekegyháza – majd, hogy meg legyen különböztetve Fülöpszállás és (Kun) Szent-Miklós városok kerekegyházi pusztán lévő birtokaitól – Jász-kerekegyháza néven.

Ezen jeles évfordulóra készülve már hosszabb ideje kutattuk a mai Kerekegyháza 1857-es újratelepítésének dokumentumait. Így jártunk az Országos Széchényi Könyvtárban, a Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltárában és a Bács-Kiskun Megyei Levéltárban, ahol ennek a kornak Kerekegyháza vonatkozó dokumentumait

kerestük, kutattuk. Sajnos Árokszállás nagyközség 1945 előtti iratai megsemmisültek, így az eredeti alapító iratokat már nem találtuk meg, és Kerekegyháza város korabeli iratai is nagyon hiányosak. Ennek ellenére nagyon sok olyan iratot, dokumentumot, térképet találtunk, amelyekből megismerhető Kerekegyháza község újratelepítésének története.

Már sokan, több tanulmányban megírták az újratelepítés fontosabb eseményeit, ismertették Balatoni Farkas János fáradhatatlan munkáját és kiemelkedő szerepét a település újratelepítésében, így ezekkel most mi nem kívánunk foglalkozni.

A kutatásaink célkeresztjébe az újratelepítés eddig kevésbé ismert dokumentumainak, személyeinek és történéseinek felkutatását helyeztük.

Csak gondoljanak bele!

Mekkora elszántság és bátorság kellett ahhoz, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia egész területén 1857-ben megjelent árverési hirdetmény alapján, hátrahagyva a rokonokat, családot- sokszor magyar nyelvet sem jól vagy egyáltalán nem beszélve- megjelenjen Kerekegyhá-

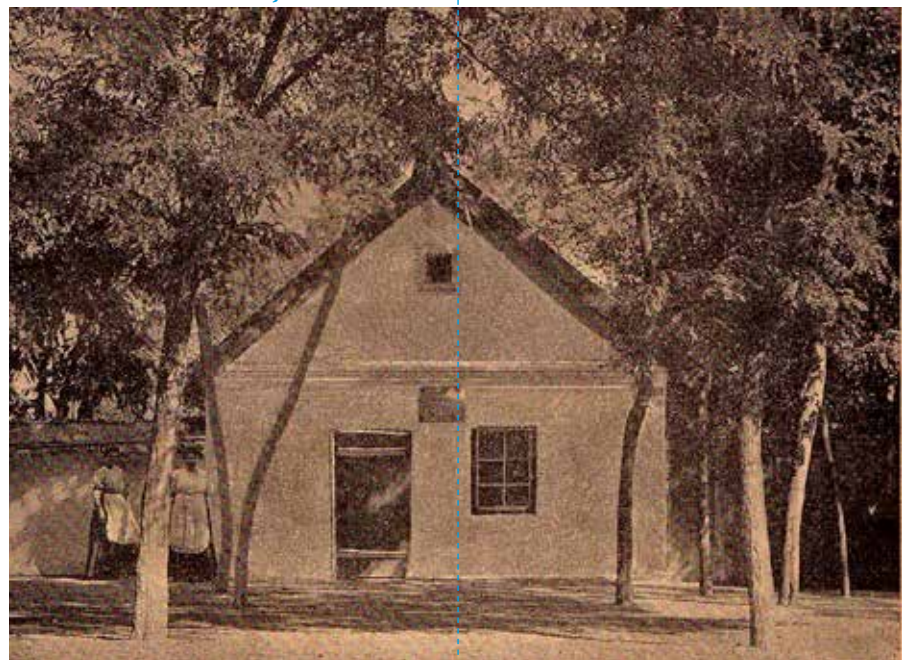
za pusztán az első 232 vevő, és új életet kezdjen itt!

Az ide érkezőket egy házhelyeknek kijelölt homokos pusztára várta, távol a fő közlekedési útvonalaktól. Nem volt iskola, orvos, templom. Hogy mennyire nehéz és sokszor keserves is volt ez az időszak, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a meglévő iratokból jól látszik, hogy az első 232 házhelyet megvevő új telepesek közel kétharmada az 1857 és 1865 közötti időszakban kicserélődött, zendülések (népi mozgalmak) voltak Jász-Kerekegyházán. Ínségügyi bizottságot kellett létrehozni, hosszú listák beszelnek az ínségről ezen a vidéken.

Nagyon nehéz időket éltek meg, és ezért is kívánunk egy kiállítással megemlékezni az első években idetelepülőkről, hiszen munkájukkal, szorgalmukkal, kitartásukkal és ki több, ki kevesebb vagyónával alapozta meg a mai Kerekegyházát, tehát méltán megérdemlik, hogy bemutassuk, kik is voltak, honnan jöttek, és hol éltek ezek a családok.

A teljesség igénye nélkül felsorolunk pár nevet az alapítók közül, akik Vincze Ferenc Kerekegyháza Gazdaságföldrajza című 1942-ben megjelent könyvében

Kerekegyháza első háza, melyet a Kecskemétről kiköltözött Szabó Kanász Sándor épített feltehetően 1858-ban. A házat, amely a Fő utcán a mai Szolgáltató társaság helyén állt, az 1950-es években bontották le.

A Kerekegyházi Lokálpatrióták Egyesülete és a Kerekegyházáért Baráti Egyesület közös kiadványa

Szerkesztőség:

**6041 Kerekegyháza,
Andrássy Gyula u. 55. sz.**

Felelős szerkesztő:

Bertók István

Megjelenik: 2200 példányban

Nyomtatás: Simonyi Nyomda

ISSN: 2064-9096

is mint alapítók és még helyben lakók szerepelnek (nem mind a ma ismert névalakkal): Babusa, Balasi, Bartuszek, Benkő, Bognár, Bubla, Csavera, Cserna, Farkas, Ficzek, Füstös, Gál, Gebura, Gogolák, Gubacsi, Gubacska, Gubicza, Gyetvay, Gyuris, Horváth, Huszár, Juhász, Kaldenecker, Kaltenecker, Kalmár, Kanyik, Kaszab, Kiss, Kiefer, Kobilák, Kókay, Kosinár, Kovács, Krecsovsky, Laczi, Langmajer, Majláth, Mogyorósi, Malecz, Mozsárik, Németh, Ordasi, Oszlászky, Palla, Pavelka, Pálincás, Pencz, Pinczel, Rácz, Rendek, Roitsik, Rhubel, Sáranszki, Steiner, Szabó, Szögedi, Szeibert, Szűch, Tóth, Varga, Vodnák, Urbán, Zakopcsányi.

A kiállítás alkalmával bemutatott dokumentumok segítségével megismerhető, hogy kik voltak az első idetelepülők, a belterületen pontosan melyik házhelyet vették meg. Hogyan változtak adott ingatlan tulajdonosai, ők honnan származtak, mely településről, mely országból. És még számtalan más érdekes iraton, pecsétlenyomatokon, térképeken lehet nyomon követni ezt a viharos változásokat hozó időszakot, Kerekegyházának a fejlődését.

A kiállítás ideje alatt, a november 13. és november 17. közötti munkanapokon 17 és 18 óra között lehetőséget biztosítottunk arra egy tagtársunk közreműködésével, hogy egy számítógépen futtatott program segítségével azon érdeklődőkhöz jussunk akiknek az ősei már az 1860-as évektől itt éltek – megismerhessék az ide települt elődök nevét, származási helyét és jász-kerekegyházi lakcímét. Megtekinthetik az érdeklődők továbbá, hogy a mai házának helyén – az árverésre kijelölt belterületen – kik éltek 1857–65 között.

Bodor József

A Kerekegyházi Lokálpatrióták Egyesülete
tisztelttel és barátsággal meghívja Önt és kedves családját

Az elfeledett testvér színre lép

balatoni Farkas József (1832-1916) kerekegyházi főbíró regényes élete

és
ELSŐK:
**TÉRKÉPEK, TELKEK, ÁRVERÉSEK,
NÉVSOROK, ZENDÜLÉSEK
KEREKEGYHÁZA
ÚJJÁALAPÍTÁSAKOR**
című rendezvényére

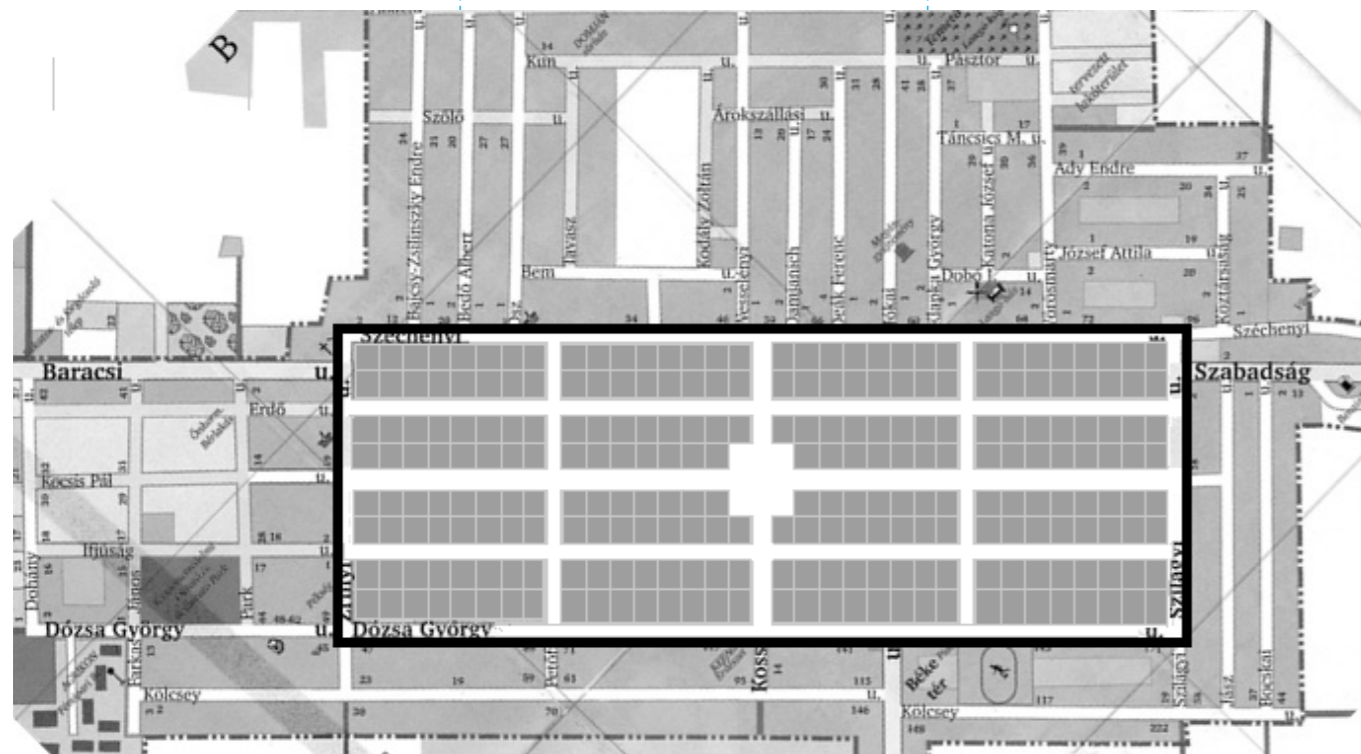
**2017. november 10. napjára, pénteken 17 órára
a kerekegyházi Katona József Művelődési Házba!**

Látta már az 1857-es telepítéskori nagytérképet?
Hogy is volt a telkek árverése? Látta már az árverési hirdetményt?
Ismeri a letelepülők névsorát? Tudja, ki honnan érkezett?
Hallott már balatoni Farkas Józsefről, a községalapító Farkas János elfeledett(?), eltagadott(?) testvéréről, településünk első főbírájáról?
Miért nem?

**A helytörténet fehér foltjait színezzük
be együtt!**

A pontos helytörténetíráshoz minden kerekegyházinak joga van!
A kiállítás megtekinthető a Művelődési Ház nyitvatartási ideje alatt 2017. november 24-ig.

Az 1857-ben árverésre kijelölt belterület elhelyezkedése a mai Kerekegyháza térképén.

Képes pillanatok Kerekegyházáról...

Rovatvezető: Bodor József

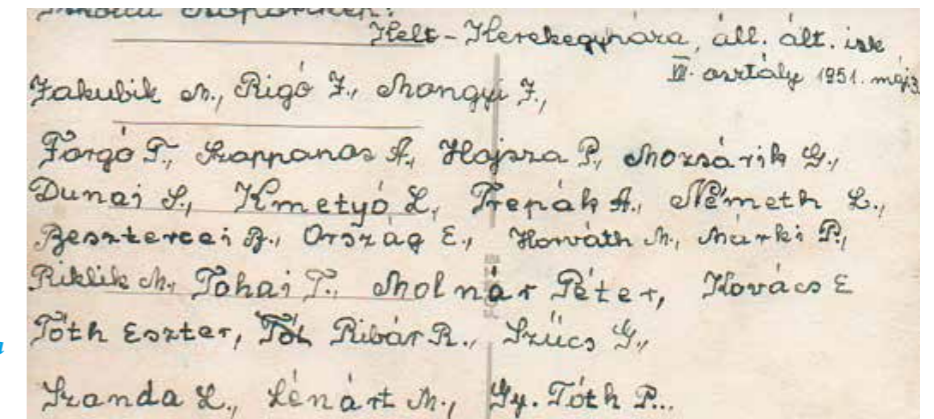

Előző számunkban már közöltünk egy képet az 1971-ben megalakult fúvószenekarról.

A jelen képic 1979-ben készült a már jelentősen kibővült fúvószenekarról.

Amennyiben segíteni tudnak a zenekari tagok kilétének megállapításában, azt kérjük valamely elérhetőségünkön jelezzék felénk!

A képeket **Földi Istvánné** olvasónk bocsátotta rendelkezésünkre amelyet hálásan köszönünk neki!

Az 1951. május 03-án készült fényképen a Kerekegyházi Általános Iskola 1950/51 tanévéből látható a VII. osztály.

Kis hírek a régi Kerekegyházáról...

Rovatvezetők: dr. Kenyeres Tibor, Bodor József

Balatoni Farkas János vendéget fogad

Keveset tudunk balatoni Farkas János községbeli mindennapi életéről. Ehhez szolgál érdekes adatokkal egy tudósítás, amely Szász Károly (1829-1905) Duna melléki református püspök (hivatali ideje 1884-1903) jász-kerekegyházi látogatásáról szól. A püspöki látogatásra 1891. szeptember 9-én került sor, „Lajos-Mizséről” érkezett ide a főpásztor a kecskeméti református egyházmegyében tett vizitációja keretében. A tudósítás a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap című hetilap 1891. október 11-ei számában jelent meg. Mivel a hangulatos, részletes, enyhén pátoszos tudósítás név nélkül jelent meg, akár az is föltételezhető, hogy a költőként, fordítóként, drámaíróként is jeleskedő püspök írta azt, de legalábbis a vázát ő adta meg. A tudósításból a balatoni Farkas János „úri lakában” töltött időről szóló részt idézzük, betűhíven:

„Rövid beszélgetés után újra kocsikra ültünk, hogy hivatalos szállásunkat elfoglaljuk Farkas János földbirtokos ur fényesen berendezett úri lakában. O ugyanis jóelőre önkényt [önkéntesen – a szerk.] följajánlotta szíves vendégszeretét és kath. vallású létére kérte a szerencsét, hogy püspök urat, úgyis mint régi barátját, s kíséretét magánál fogadhassa. Kastélya lépcsőzetének alján várta ő méltóságát az ősz házi úr, typusa az igazán törhetetlen magyar földes úrnak és mint a gyermek repesett örömeiben, hogy új kastélyát ilyen vendég avatja fel, az igaz magyar-vendégszeretet templomává. A gyönyörű parkot ültetvényeivel – mind a háziúr keze munkája, szorgalmának eredménye, a több ezer holdra menő erdősítés mellett, melyek mint püspök úr mondá – az egykori futóhomokot, buczkát Istenkertjévé teszük

– szemléltettük, s a kastély gyönyörű berendezését, melyben a patriarchalis otthonosság mellett, a modern technika kényelmi eszközei is feltalálhatók. Az estelinél szíves házi gazdánk saját termésű remeknél-remekbebb dinynyei – melyek ő felsége asztalára is szoktak jutni – csábítottak bennünket az önmagunk elleni vétkezésre. Kedélyes társalgás közt telt az idő, minnek során megemlékezett szíves gazdánk arról a nagy fordulatról is, hogy ezelőtt 28–30 évvel a futóbetyárok szoktak nála ilyen tömeges látogatást rögtönözni, s ime most apostolok veszik erre utjokat. Bizony nagy változás! nem csak a természetben, a talajban, hanem a társadalmi és erkölcsi viszonyokban is. Sok ily derék embert hazánknak!”

A tudósításban említett „rég barát” fogadása nem véletlen. Az 1824-ben született Farkas János és az 1829-ben született Szász Károly nemzedéktársak voltak, a szabadságharcban pedig harcostársak is. Mindketten a magyar oldalon küzdöttek: Farkas János honvédtisztként, Szász Károly hivatalnokként. Életük delének ideje esett a szabadságharc utáni évtizedekre, a haza újjá- és átépítésének idejére. 1891-ben 67, illetve 62 esztendősek voltak, addigi és további életükben is tevékenyek, munkálkodóak.

Érdekes még, hogy Szász Károly a kunszentmiklósi lelkipásztori szolgálata idején (1857-1862) az akkor még Kunszentmiklóshoz tartozó **kunkerekegyházi pusztán** (ma Kunpuszta), **1862. augusztus 31-én** személyesen avatta fel az akkorra felépített református elemi iskolát, amely a mai, 1929-30-ban felhúzott iskolaépület elődjeként, annak helyén állott. K. T.

Hármas lakodalom

„Három szép szál legényfia volt **Kenderes János** jászkerekegyházi (Pestm.) gazdának. Pompásan megegyezett egymással a három legény mindenben, még a szerelemben is. Egyszerre kezdtek, egyszerre is nyilott ki pirosra mind a háromnak a rózsája. E hónap 16-ikán

tartotta esküvőjét egyszerre mind a három, a falu három legszebb leányával. Mint lapunknak írják, messze környék egybegyűlt a ritka esküvőre, ott voltak a vidék legelőkelőbb birtokosai. Rajczy László, a falu érdemes plébánosa, tartott beszédet a hármas párhoz.”

(Budapesti Hírlap 1887-11-20.)

Száznegy éves asszony halála

„**Kerekegyházáról írják:** Kerekegyháza környékének legöregebb asszonya, özvegy **Komjáthy Adolfné**, született **Lindaor Erzsébet**, a minap száznegy éves korában meghalt. Az utóbbi évben betegeskedett s hallása is meggyengült. Azelőtt soha nem volt beteg.”

(Budapesti Hírlap 1907-07-04)

A trigámista Kerekegyházán bukott le, 110 éve

Regényes élet A kecskeméti királyi törvényszék regényes bűneset fölött hozott ítéletet. Bironyi Lázár Lajos, a ki születése helyét sem tudja, szüleit soha sem ismerte, 22 éves korában mint postahivatalnok sikkasztott és ezért három évi börtönt szenvedett el. Kiszabadulva, becsületes életet kezdett és bejutva a máv-hoz, szorgalmával rövid idő alatt felküzdötte magát állomásfőnökséig és időközben Nagyváradról nőül vette Orosz Emíliát. Néhány évi házasság után az igazgatóságnak titkon följelentették, hogy Lázár fegyházviselt ember. Ekkor le kellett mondania. Azután egy magánvasutnál nyert alkalmazást, de ifjúkori bűne miatt innen is távoznia kellett. Felesége gyermekeivel elhagyta. Az elkeseredett ember erre öngyilkosságot követett el, de megmentették. Szabadulni akarva a szerencsétlen Lázár névtől, kikerítte elhunyt sógora tanítói oklevelének másolatát és meg is választották Kedves községben, de kikötötték, hogy meg kell nőszülnie. Elvette tehát Kis-Zomborból Müller Máriát, mint Oroszi Sándor. Később egy kis községbe került, a hol az iskolát államosították és ott letette az esküt Oroszi Sándor nevében. Lelkiismerete azonban furdalta és félt, hogy fölfedezik, ezért lemondott és községi tanítónak ment. A nyomor miatt azonban felesége otthagya. Néhány évvel ezelőtt Jászkerkegyházára került, a hol beleszeretett egy zsidó lányba, a kit feleségül is vett. Ez volt a harmadik törvényes házassága. Itt leplezték. Bironyi Lázár Lajos töredelmesen bevallott mindent és a szerencsétlen embert, a ki most hatvan éves, a kecskeméti törvényszék két és fél évi börtönre ítélte.

Budapesti Hírlap 1905. november 7.

80 esztendeje történt...

II. rész

Ismeretes, hogy a pásztorokodó népesség által lakott kerekegyházi puszta észak-nyugati 1/6 részét a redemptio során 1745-ben Kunszentmiklós város váltotta meg akkori 1.666 forint 40 dénárért. Cikkünk első részében (előző lapszámunkban) a redemptio eseményeit, jelentőségét mutattuk be.

A Kunszentmiklóshoz tartozás idejében a területet főként legeltetésre és kisebb arányban szántóföldi művelésre használták, a kunkerekegyházi rész az egyes redemptus családok között fel nem osztott, községi terület maradt, amelyből használatra lehetett területet kapni. Az intenzívebb művelést gátolta a községtől távoli fekvés (kb 30 kilométer) és az itteni földek helyenként gyengébb minősége (voltak helyek, ahol szikót szedtek a szikes talajon).

A tanyásodás folyamata az 1800-as évszázad első felében, közepében zajlott le Kunkerekegyházán is. Ennek folyamán az eleinte ideiglenes szállásokból szezonális szállások lettek, tavasztól őszig lakva azokat, majd aztán fiatalabb családok tartósan is kiköltöztek, míg a nagycsalád idősebb tagjai a községből irányították a gazdálkodást.

A települések vezetősége minden erővel igyekezett gátolni a tanyákra való kiköltözést, részben az adózás alóli kibúváások miatt, részben a közbiztonság romlásától félték, ha megszaporodik a külterületi népesség.

A területet valójában Kunszentmiklósi kerekegyházának nevezték, majd 1904-ben a belügyminiszter Puszta-kerekegyháza hivatalos nevet állapított meg neki. A „Kunkerekegyháza” név köznyelvi, sajtóbeli elnevezés maradt. (Egyébként 1900-ban változott a Jász-Kerekegyháza név „Kerekegyháza” és a Kun-Szent-Miklós név a ma ismert alakra.) Aztán 1952-ben már „Kunpuszta külterületi lakott hely”-re soványodott az elnevezése.

A népszámlálási adatok szerint 1910-ben „Pusztakerekegyháza” 660 lélekkel bírt, mindannyian magyar nemzetiségűnek vallották magukat. 392 római katolikust, 266 reformátust és 2 evangélikust írtak össze. A népesség egyharmada, 220 személy tudott írni-olvasni.

A *Nagy Háborút* Kunkerekegyháza is megszenvedte, az 1925-ben készített, a templom falába helyezett emléktáblán 37 hősi halott neve szerepel, 16 római

TÁJÉKOZTATÁS

A Nemzeti Eszközkezelő Alap 2016-ban is írt ki pályázatokat civil szervezetek részére. Egyesületünk a Nemzeti Eszközkezelő Alap Községi Kollégiumánál pályázott működési feltételek biztosítására – eszközbeszerzésre – és szakmai program támogatására.

Örömmel értesítjük olvasóinkat, hogy a pályázatunk elbírálása során a bírálók – az egyesület eddig végzett tevékenysége és a jövőben tervezett programjaink alapján – pályázatunkat támogatásra érdemesnek találták, így a működési feltételek támogatási programra benyújtott pályázatunk pozitív elbírálást nyert. **A támogatáskezelőtől 250.001,- Ft. összegű támogatásban részesült egyesületünk, amely összegből nagy felbontású fényképezőgépet, fotószkennert, a digitálisan feldolgozott dokumentumok, fényképek, hanganyagok tárolásához háttértárolót, valamint egy diktafont vásároltunk. Ezzel megnyílt a lehetőségünk arra, hogy az eddig összegyűjtött dokumentumokat, fényképeket, felvett hanganyagokat hosszú távon biztonságosan tudjuk tárolni, valamint ezen eszközök segítségével eredményesebbé és olcsóbbá tegyük a működésünket.**

Az egyesület részére folyósított támogatás felhasználásáról határidőben elszámoltunk a Nemzeti Eszközkezelő Alapnál.

A szakmai programra beadott pályázatunk is pozitív elbírálást nyert, a **Nemzeti Eszközkezelő Alap 1.207.500,- Ft támogatást ítél meg, azonban forráshiány miatt várólistára kerültünk. 2017-ben ismét pályáztunk szakmai program támogatására, ahol az elbírálás során pályázatunkra 600.000,- Ft támogatást ítéltek meg, azonban forráshiány miatt ismételen várólistára kerültünk.**

Bodor József

katolikus és 21 református áldozaté. Az 1910-es lakónépesség 5,6%-a! (De ha a férfilakosságot a népesség felére, 330–340 lélekre tesszük, akkor azt mondhatjuk, hogy a kunkerekegyházi férfilakosság 11 %-a elesett a háborúban vagy annak következtében!)

A háborús véráldozat után az 1920-as népszámlálás szerint Kunkerekegyháza lakossága 693 lélek volt, kettő kivételével magyar nemzetiségűek. 427 római katolikus, 259 református, 5 evangélikus és 2 görögkeleti felekezeti személyt vettek számba ekkor. A népesség jelentős része, 506 személy tudott írni-olvasni.

Az 1930-as népszámlálás során 668 személyt írtak össze, mindannyian magyarnak vallották magukat. A római katolikusok 409 személlyel, a görög katolikusok 1 személlyel, a reformátusok 257 személlyel, az evangélikusok 1 személlyel voltak jelen. Az írni-olvasni tudók száma 537 volt. E népszámlálás adatai szerint 249 férfi és 79 nő végzett kereső foglalkozást, összesen 320-an. Közülük 303 östermeléssel foglalkoztak, akikre 334 el-tartott jutott. Ipari tevékenységgel 1 személy foglalkozott, s 12 kereső tevékenységet űző személynek a foglalkozása nem vált ismertté. Az önálló gazdák közül 10-50 kataszteri holdon gazdálkodott 52 személy, 10 kataszteri holdnál kisebb területen 42 személy. A főbb birtokosok voltak: Horváth István 162, Horváth Imre 132, Somodi Sándor 135, Szombathy Pál 111, Tóth Pál 107 kataszteri hold földdel.

Az 1960-as népszámlálás még 637 kunkerekegyházi (akkor már Kunpusztának nevezték) lakost talált, közöttük 363 kereső foglalkozásával, akik közül 331-en mezőgazdasággal foglalkoztak. Az 1990-es népszámlálás már csak 206 állandó lakost talált Kunpusztán.

A kunkerekegyházi lakosok temetkezési helye a helyiek által Sózóhegynek nevezett dombon, *Horváth István* (1854-1951) és felesége, *Zólyomi-Simon Eszter* (1870-1930) által adott terület lett.

Az 1800-as évek második felében igen nagy volt a csecsemő- és gyermekhalandóság. A temetések közel harmada közülük került ki. (Például Zelovits János református tanító 1885-1900 között három kisgyermekét veszítette el, majd 36 éves feleségét is.) Megjegyzendő az is, hogy akkoriban nem voltak antibiotikumok, nem volt penicillin, tetanusz – amelyek ma természetesnek tűnnek, – ezért az 1800-as évek második felében

egy kisebb vágásból eredő vérmérgezésben is könnyen meg lehetett halni. Aki aztán a fiataloknál túlélte, az hosszú időt is megélhetett, a református temetési adatokban több személy halálokaként végelgyengülés szerepel. Az említett Horváth István 96 évet élt, avagy Drégeli Józsefné – a hírlapok szerint – 1937-ben 102 éves korában hunyt el.

Az oktatás 1858-ban kezdődött Kunkerekegyházán, midőn református gazdák a házuknál egy-egy helyiséget ajánlottak fel iskoláztatás céljára. A helyi lakosság – négy gazda kölcsönfelvétele révén – 1862-ben iskolaépületet emelt. Az iskola református tanítói ún. „előkönyörgőként” egyházi szerepet is betöltöttek, az iskolában tartott istentiszteleteken röviden ígért hirdettek, illetve elvégezték a temetési szolgálatot. A keresztelés és az anyakönyvezés a kunszentmiklósi anyaegyházközség joga volt. Az iskolát 1908-ban a református egyházközség átadta az államnak, de a megegyezés szerint oda továbbra is református felekezetű tanítókat neveztek ki. Az iskolaépület az 1920-as évek

annyira leromlott, hogy az évtized végén be is zárták, s egy évig arra alkalmas hely hiányában nem volt tanítás. 1929-30-ban épült fel az újabb egytantermes, tanítólakásos iskolaépület, amely ma is látható. Ekkor nevezték ki Szappanos Benedeket állami népiskolai tanítónak ide, aki aztán 1951-ig hűségesen be is töltötte feladatát. Az épület ma önkormányzati tulajdonban van.

Felépült egy katolikus felekezeti, egy tanerős népiskola is, az épület ma is látható, magántulajdonban van. A tanítói álláshoz egyebek mellett 6 hold föld haszonbérlete tartozott 1916-ban. 1941 szeptemberétől vezették be – állami rendelkezés alapján – a kunkerekegyházi állami (volt ref.) és a római katolikus népiskolában a VII. osztályt, majd a VIII. osztályt is.

Az iskolahelyiségek a két háború között gazdaképzési előadásoknak, telente helyi színelőadásoknak adtak helyet. Tudjuk, hogy a református Ifjúsági Biblia Egyesületnek ebben az időben volt pl. hatméteres színpadi függönye és egy MAXIM ívlámpája is.

1897-ben a Kunszentmiklósi Református Egyházközség létrehozta itt a Kunkerekegyházi Református Fiókegyházat, amelynek vezetésére gondnokot és 4 presbitert választottak, a fiókegyházzá szervezésük Baksay Sándor is megjelent Kunkerekegyházán. Ő 1866 óta volt kunszentmiklósi lelkész, majd 1878 óta a solti egyházmegye főesperese is. A templomépítési szándékot tette váltották. A templomtelekhez Horváth Imre akkori gondnok megvásárolt özv. Kovács Andrásnétól egy földdarabot - akkor 1200 négyszögölnek nevezték, 150 akkori forintért – a Homokos dűlőben.

A kunkerekegyháziak a templom építéséhez pénzbeli adományokat is fizettek, és vállalták a téglá előállítását. A református nagyobb gazdákra a birtokméret szerint rótták ki, hogy ki mennyi téglát égessen, szintén maga által beszerzett fával. A maguk által kivetett, kiszáritott vályogtéglákat kemenceformán összerakva, fával, rőzsével, szalmával kibélelték és körberakták, s még egy sort égettek rajta, majd

saját eszközeikkel a helyszínre szállították. 1901-ben épült fel a református templom, amelyet 1902-ben Baksay Sándor szentelt fel. Az építőmesteri munkákat, az ács és bádogosmunkákat kunszentmiklósi mesterek végezték, a berendezés adományokból került ki.

Gyenes András és hitvese, Csupor Zsuzsanna 1939-ben 400 négyszögöl földterületet ajándékoztak a fiókegyházközségnek lelkészlakás építése céljára. A fiókegyházközség 1939-ben fel is építette a lelkészlakást, amely lelkészi irodahelyiséget is magába foglalt. A templom és a Kunsági major közötti épület ez, jelenleg magántulajdonban van. 1939-től 1950 áprilisának végéig helyben lakó segédlelkész volt dr. Gál Ferenc; majd 1950 májusától Kolozsvár Kiss László. A kunkerekegyházi reformátusok 1948-ban a fülöpházakkal hoztak létre missziói társegyházat, amely 1953-ban egyesült a kerekeregyházi protestáns egyházközséggel, amelynek egyik következményeként Kolozsvár Kiss László 1954 tavaszán beköltözött Kerekeregyházára, azóta nincs helyben lakó lelkész.

A római katolikus felekezeten belül a pusztakerekeregyháziak igénybe vehették a kerekeregyházi plébániát, amely 4-7 kilométeres, tehát könnyen megtehető távolságot jelentett csupán. Emiatt nem alakult ki különálló egyházi életük, nem emeltek egyházi épületet, egyházi személyt nem költöztettek helybe.

A közigazgatásilag Kunszentmiklós nagyközséghez tartozó, „Pusztakerekeregyháza nevű pusztát” anyakönyvi tekintetben már az 1895-től Kerekeregyháza nagyközséghez csatoltatott a belügyminiszter „kivételes beosztása”

Kerekeregyházához tartozzon Kunkerekeregyháza, vagy Kunszentmiklóséhoz?
Hétlőn népszavazás fogja eldönteni a kérdést.

szerint, eltérve a községi és jegyzői illetékesség általános szabályaitól, s ez így is maradt 1937-ig.

1936-ban pusztakerekeregyházi helyi népszavazást írtak ki, amelyen a helyiek a Kerekeregyházához való átcsatolás mellett döntöttek.

Majd a Belügyi Közlöny 1936. évi 46. számában megjelent a következő hirdetés: „Községátcsatolás. A m. kir. belügyminiszter a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye Kunszentmiklós községéhez tartozó Kunkerekeregyháza pusztát 1937.

évi január hó 1-i hatállyal a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyéhez tartozó Kerekeregyháza községhez csatolta.”

Érdekes, hogy törvénykezéssel (bírói szervezettel) és telekkönyvileg csak 1940. június 1. napjával csatolták „Kunkerekeregyháza pusztát” a Kecskeméti Kir. Járásbírósághoz (akkor még a járásbíróságokon vezették a telekkönyveket).

Ezzel aztán hivatalosan befejeződött a „közigazgatási csodabogár” néven említett történet.

KT

Tisztelt kerekeregyházi újságolvasó Barátaink!

Immár 4 éve jelenik meg a „**Múlt-kor**” című helytörténettel foglalkozó újságunk alkalmanként 2200 példányban, így szinte minden háztartásba eljut. Már ez a 7. szám!

Az újságkiadásnak természetesen költségvonzata is van, és mivel az egyesületnek semmilyen állandó külső anyagi forrása nincs (se állami, se önkormányzati), ezért azt a tagok és néhány lelkes támogató saját zsebből finanszírozza.

A 4 évi munkálkodás után szeretnénk tudni, hogy tetszik-e a közönségnek az, amit csinálunk, mekkora az érdeklődés iránta, és végül is hányan olvassák a lapot.

Úgy gondoltuk, megkérjük kedves olvasóinkat arra – akik szeretnék a jövőben is a lapunkkal nyomtatott formában is találkozni –, legyenek szívesek, az alábbi megrendelést kivágni, és kitöltve a következő postaládák valamelyikébe 2017. nov. 30-ig bedobni: Bodor József (Andrássy u. 55), Bertók István (Andrássy u. 95.), Református parókia, Rozsnyói Zoltán (Andrássy u. 91.).

Talán szokatlannak tűnik ez a kérés, de az egyre dráguló világunkban szeretnénk elkerülni a felesleges pénzkidobást. Akiktől nem érkezik visszajelzés, azoknak lehetőségük lesz a könyvtárban elolvasni a következő lapszámainkat, illetve dolgozunk azon, hogy a jövőben a kiadással egy időben az internetre is felkerüljenek.

Fáradásukat előre is köszönjük, és kérjük szíves megértésüket!

Szeretném a „Múlt-kor”-t nyomtatott formában megkapni!

Név:

Cím:

Folyik a kunkerekegyházi népszavazás.

Megszünik, vagy tovább él a legfurcsább közigazgatási csodabogár?

Kerekeregyháza, március 31.

Fokozódó izgalommal várja Kerekeregyháza a kunkerekegyházi szavazás eredményét, amely hosszú évek, heves viták után eldönti a pusztát hovatartozását.

Kunkerekegyházapuszta 3–5 kilométerre fekszik Kerekeregyháza községtől, de közigazgatásilag nem oda, hanem a 28 kilométerre levő Kunszentmiklósra tartozik. Ebből a körülményből azután nem mindennapi bürokratikus csodabogarak születnek.

Kunkerekegyháza Kunszentmiklósnak adózik, de a kerekeregyházi községi orvost veszi igénybe és élvezi a kerekeregyházi adózó polgárok jogait.

Van azonban számtalan olyan dolga-baja a kunkerekegyházi magyarnak, amin nem segíthet Kerekeregyháza, mert egy idegen község közigazgatásába nem avatkozhat bele. Kunszentmiklós azonban Kerekeregyházától kér segítséget.

Megtörtént például, hogy este 6 órakor telefonjelentést kapott Kerekeregyháza Kunszentmiklósról: „A végrehajtó ma reggel elindult Kunkerekeregyházára adót szedni, eddig azonban még nem érkezett haza, nézzenek utána, nem történt-e vele valami szerencsétlenség?”

Kerekeregyháza azonnal érintkezésbe lépett a csendőrséggel. Járőr indult a végrehajtó keresésére és éjjel 12 órára meg is lett az eredmény. A végrehajtónak semmi baja nem esett, csak nem mert neküldölni éjjel az útnak és kint töltötte az éjszakát a pusztán.

A közegészségügyi állapotokra jellemző, hogy járványos beteget nem vehet fel a kerekeregyházi járványkórház, hanem a beteget Kunszentmiklósról kell átszállítani. Az út Peszéradacson vezet keresztül és jó lovakkal is 5–6 órahosszat tart.

A pusztán a pusztabíró a halottkém. Sok jó esetet mesélnek róla. A „halál oka” rovatot egy alkalommal e szavakkal töltötte ki: „Bika által való megtaposás.” A legfényesebb megállapítása azonban eddig az volt, amikor egy másfél éves gyermekről kisütötte, hogy végelgyengülésben halt meg.

A rengeteg ügy-bajos dolog miatt a lakosság kérte, hogy szavazás útján döntsék el, hova tartozzék a pusztát. A vármegye most elrendelte a szavazást, amely tegnap kezdődött meg és előreláthatóan három napot vesz igénybe.

Beretvás István kormányfőtanácsos és Bedő Béla dr., a Nemzeti Egység Szervezetének elnöke társaságában kocsizunk ki a kunkerekegyházi iskolához, ahol a szavazás folyik. Tódul a pusztánépe. Panaszozzák a lehetetlen állapotot és azt szeretnék, ha Kerekeregyházához csatolnák a pusztát.

A szavazás Markó Jenő főszolgabíró elnöklével, Székely Sándor főjegyző vezetésével folyik.

Az eredmény, eltekintve attól, hogy egyelőre Kerekeregyháza vezet, kétséges, mert nem a lakosság száma, hanem a kataszteri jövedelem szerint rendelték el a szavazást. A kunkerekegyházi földeknek javarésze kunszentmiklósi gazdák tulajdona, csak a bérlő kunkerekegyházi, már pedig ilyenformán nem a bérlő, hanem a birtokos szavaz.

Kerekeregyháza mégis bizakodva várja a szavazás eredményét.

MNL BKML Kecskeméti Közlöny 1936. április 02.

A lapban megjelent anyagokról bővebb információ honlapunkon olvasható!

Elérhetőségeink:
70/385-8863

E-mail: keloegy@gmail.com

Honlapunk:
www.lokalpatriotak.kerekeregyhaza.net

Elődeink ételei

Rovatvezető: **Vörösmarti Imre**

MANGALICASÁGOK

A terménybetakarítások után erősebben indul hízásnak minden háztáji jószág, mert a jó minőségű, bőséges takarmány megteszi a hatását, és ez alól a régi fajta csodálatos ízű MANGALICA sem kivétel.

Báró Palocsay György kuruc tábornok Gazdaságkivitelről szóló verséből álljon itt egy idézet:

*Szent Miklós napjáig jártassad nyájadat
Bővün termett makkon, haggyál malacokat,
Ha makkja nem terem, rendelt ártányokat
Tengeri búzával, tökkel táplálhatod.*

*Ezekkel hízlalhasd közzül egynehányat,
Érvén Szent Tamásnak karácsonkor napját,
Hízott ártányidnak mesd meg késsel torkát,
Alájuk, reájuk hányass elég szalmát.*

*Perzselted boncoltasd, csinálj bőven kolbászt,
Gyöngyhurkát és tüdöst, májost, vérest, kását,
Ahhoz tudó ember, vigyázd a boncolást,
Jól tegye, végezze mindenféle vágást.*

Nézzünk néhány receptet!

Kiváló borkorcsolya Márton nap után a kolbással és párolt káposztával töltött bukta:

Kelt tésztát készítünk, amelyet 1–1,5 cm vastagra nyújtunk, majd 12×12 cm kockákra vágunk. A párolt káposztát és a karikára vágott száraz/mangalica/ kolbászt összeforrósítjuk, a tésztára tesszük, bukta formára hatjuk, és így sütjük meg.

Hozzávalók 20 darabhoz: 2 kg liszt, 10 dkg élesztő, 7 dl tej, 5 db tojás, 1 db a kenéshez, só, törött bors, 4 dl tejföl. Ezekből készül a kelt tészta a feltehetőleg ismert módon.

Továbbá a töltelékhez: 1 kg mangalica vagy egyéb kolbász, 1,5 kg fejes káposzta, köménymag, őrölt bors, mangalica vagy egyéb zsír, 10 dkg só.

Vasi pecsenye: A szűzpecsenyét felszeleteljük kb. 5-6 dkg-os szeletekre, sózzuk, borsozzuk, kiklopfoljuk, majd tejet öntünk rá, és hozzáadjuk az áttört fokhagymát. Hűtőbe tesszük, majd másnap frissensült módjára, paprikás lisztbe forgatva bő zsírban kisütjük. Köretként pirított krumplit adunk mellé.

Hozzávalók 10 főre: 1,5 kg szűzpecsenye /mangalica/, 1 liter tej, só, bors, őrölt paprika, liszt, 1 kg mangalicaszír a sütéshez.

Körethez: 2,5 kg héjában főtt burgonya karikára vágva, bő zsírban kisütve, frissen tálalva.

Darás mácsik főtt mangalica füstölt sonkával: a sonkát megfőzzük, levében kihűtjük, a leszedett zsíron a darát megpirítjuk. A sonkát apró kockára vágjuk, összekeverjük a pirított darával, majd a kifőtt házi tésztával, és összeforrósítjuk. A tojássárgáját tejföllel elkeverjük, tálaláskor evvel meglocsoljuk, finomra vágott petrezselyemzölddel meghintjük.

Hozzávalók: 0,5 kg házi tészta, 20 dkg búzadara, 20 dkg sonka, 5 tojássárgája, 0,5 liter tejföl.

Jó főzőgetést és jó étvágyat kívánok!

A természet patikája Rovatvezető: **Rozsnyói Zoltán**

Izlandi zuzmó (Cetraria islandica)

5–10 cm magas telepeket alkot. Havasalján, a kontinens északi hegyvidékein, de főleg Izland szigetén fordul elő. (Nálunk gyógynövényszaküzletekben vásárolható meg. Kerekegyházán a Százszor-szép Fő utcai boltban.)

Hatóanyaga: 70% lichenin (zuzmó keményítő) 2% cetrarsav, (keserű) nyálka, kovasav, kálium, vas, jód és cukor. Maga a zuzmó szinte szagtalan, főzete kocsonyás és keserű, gyengén összehúzó ízű, üdítően erősítő és tápláló. A légzőszervek leválasztását ingerlő, valamint bélmozgást fokozó hatása mellett vörösvértestecskéket szaporít. Magas keményítőtartalmánál fogva lábadozó betegek, valamint cukorbeteg is nagy hasznát látják. Jód tartalma miatt a pajzsmi-

rigyúltengésben szenvedőknek igen hasznos gyógyszere. (Kárpátalján előszeretettel használják immunerősítőként is.)

Felhasználása: Vegyünk 10 g izlandi zuzmót, tegyünk hozzá ugyanennyi ánizst és édesgyökeret, negyed liter vízzel főzzük egy-két percig! A leszűrt teát ízesítve is fogyaszthatjuk.

Másik változat: 3 evőkanálnyi izlandi zuzmót 1 liter forró vízzel leöntünk, majd 5–10 percig állni hagyjuk és leszűrjük. A tea kitűnő, könnyen emészthető, ingert csillapító, a belekre nyugtató, erősítő hatású. Továbbá rekedtség, köhögési inger, belfájdalmak, hasmenés ellen és veseöblítőnek is használják. A tea cukorral, mézzel ízesíthető! Napi 3–5 csészényit fogyasszunk!

Készíthető belőle még dzsem, szirup és szeszes kivonat.

